

Projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT HAAGSE VOGELS

Leerlijn Beeldend | Thema Onze Stad | Groep 1 en 2 | 2019

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Check met elkaar de lijst van [basismaterialen](#).
- ✓ Check met elkaar de papiervoorraad.
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de begrippenlijst [via deze link](#).

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	1
2. Introductie.....	2
3. Oriëntatie.....	3
4. Opdracht: Haags nestje.....	5
5. Opdracht: Hier woon ik.....	7
6. Opdracht: Mijn Haagse vogel.....	9

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten. Ook zijn hieronder de algemene benodigdheden en de begrippenlijst opgenomen.

Wat doen de leerlingen in dit project?

Het thema van dit project binnen de discipline 'Beeldend' is 'Onze Stad'. Onder de titel *Haagse vogels* gaan leerlingen op ontdekkingsstocht naar nesten en (Haagse) vogels, waarbij de nadruk ligt op het creëren van een fijne woonplek voor een Haagse vogel. Welke vogelsoorten kent Den Haag? Hoe ontwerp ik een aangenaam nest voor een vogel? Hoe bouw ik een nest? Hoe bedenik ik een Haagse fantasievogel?

De leerlingen gaan dit onderzoeken met behulp van vorm en kleur in verschillende beeldende materialen en technieken.

Waarom dit project?

Alle kinderen die in Den Haag naar school gaan, groeien op met deze stad als basis. Zij ervaren dat diverse delen van Den Haag verschillend zijn.

Het is belangrijk dat kinderen ervaren hoe zij zich kunnen bewegen door Den Haag en hoe ze zich kunnen uiten naar anderen.

Doelen

In dit project worden bij de introductie, oriëntatie en opdrachten kennis- en vaardigheidsdoelen benoemd.

Het volgende houdingsdoel geldt voor het project in het algemeen: de leerling toont zich nieuwsgierig en proactief.

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van het museumbezoek of de komst van een [kunstenaar in de klas](#).
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Algemene benodigdheden

Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- smartphone
- (kleuren)printer
- [Standaard materialenlijst](#)
- [Verschillende papiersoorten](#)

2. Introductie

Kennisdoelen

De leerling maakt kennis met vogels in de stad.

Vaardigheidsdoelen

Niet van toepassing.

Benodigdheden

- prentenboek: [Een huis voor vogel](#) van Philip C.Stead, Aldo Manuzio 2013
- prentenboek: [Vrolijke vogels](#) van Bette Westera, Karmijn 2015

Tip: [Herkenningskaart stadsvogels](#)

Aan de slag in de klas

Het project kan op de volgende manier worden geïntroduceerd:

1. Maak met de leerlingen een wandeling in de buurt (schoolplein, park) en verzamel samen allerlei natuurlijke materialen: takjes, gras, mos, veertjes, steentjes e.d.. Let op de plekken waar vogels zijn.
2. Maak een keuze uit onderstaande mogelijkheden:
  - Filmpje: [Huisje Boompje Beestje Ssst...De lijster broedt](#)
  - Filmpje: [Huisje Boompje Beestje Vogels om het huis](#)
  - Filmpje: [Dikkie Dik Het vogelhuisje](#)
  - Filmpje: [De merel hij woont in een jeneverbes](#), ntr schooltv
  - Prentenboek: [Een huis voor vogel](#) van Philip C.Stead, Aldo Manuzio 2013
  - Prentenboek: [Vrolijke vogels](#) van Bette Westera, Karmijn 2015

3. Oriëntatie

Kennisdoelen	De leerling maakt kennis met het bovenaanzicht van een deel van de stad.
---------------------	--

Vaardigheidsdoelen	Niet van toepassing.
---------------------------	----------------------

Benodigheden

- [Google Maps](#)
- [Google Earth](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatie-onderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de eerste opdracht.

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Wat maakt een huis een fijne plek?
- Mogen vogels zelf kiezen waar ze wonen?
- Voelen vogels zich overal thuis?
- Zou een vogel zich in jouw bedje thuis voelen?
- Hebben vogels een voordeur met een huissleutel nodig?
- Zouden stadsvogels zich wel of niet thuis voelen in een bos? En andersom.

Oriëntatieopdracht

Voer onderstaande opdrachten in volgorde uit:

1. Ga naar [Google Earth](#) en vul het adres in van de school.
  - Ga naar de Street View-modus en sleep het poppetje naar het adres van de school.
  - Maak een digitale wandeling.
  - Bezoek op dezelfde wijze een aantal adressen van leerlingen.

2. Ga naar de Earth-weergave.
  - Zoom langzaam in op Den Haag, de wijk en de school.
  - Bekijk op dezelfde manier een aantal huizen van leerlingen van bovenaf.
  - Bespreek met de leerlingen dat dit is wat vogels zien als ze in de lucht vliegen (bovenaanzicht).

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe ziet de stad er vanuit de lucht uit?
- Waar in de stad zou een vogel graag willen wonen?

4. Opdracht: Haags nestje

In deze opdracht onderzoeken de leerlingen de functie van een nest of nestkastje. Zij doen dit door diverse kunstwerken van vogels te bestuderen en door vogels in hun eigen omgeving te observeren. Op basis van het onderzoek kiezen de leerlingen een vogel die hun voorkeur heeft. Vervolgens tekenen of schilderen ze een Haags nestje, waarbij ze rekening houden met de behoeften van een vogel: slapen, zitten, relaxen en landen.

Kennisdoelen

De leerling:

- maakt kennis met diverse vogels in een stad en in de beeldende kunst;
- kent de functie van een nest of nestkastje m.b.t. plek, vorm en materiaal;
- kent kenmerken van natuurlijke materialen.

Vaardigheidsdoelen

De leerling schildert of tekent een nest.

Benodigdheden

- A4- of A3-tekenpapier (niet te dun)
- A2- (of A3-)schilderpapier (liefst dikker dan tekenpapier)
- kleurpotloden
- scharen
- kwasten (dik en dun)
- acryl- of plakkaatverf
- mengbakjes (plastic afvalbakjes of lege eierdozen)
- potten water (voor het uitspoelen van de verfkwasten bij wisseling van kleur)
- verfschorten of oude overhemden
- stevige (plastic) tasje
- snoeischaar
- diverse bouwmaterialen (plastic, krantenpapier, watjes, wol, etc.)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Haags nestje

Doorloop onderstaande stappen:

1. Vraag de leerlingen om samen met hun ouders de verschillende vogels te fotograferen in de omgeving van hun huis of ga met de leerlingen naar buiten en fotografeer in de omgeving van de school. Laat in het geval van de ouders de foto's naar school sturen via de mail of WhatsApp en print de foto's uit.
2. Deel in een kringgesprek de ontdekkingen: welke vogels ken je en welke vogels heb je gezien? (meeuwen, kauwen, eenden, duiven, nijlganzen, halsbandparkieten, reigers, mezen). Vraag de leerlingen de vogel te omschrijven als ze niet op de naam kunnen komen.
3. Bekijk en bespreek een aantal kunstwerken waarop vogels afgebeeld zijn. Bijvoorbeeld:
  - [Hoenderhof](#) van Jan Steen (1660)
  - [Het puttertje](#) van Carel Fabritius (1654)
  - [Stadswapen van Den Haag](#)
  - [Kraai](#) van Henk Rijzinga (1989)

- [Tegelplaat met watervogels](#) van Theo van Hoytema (1917)
  - [Karel Appel](#)
  - [De blauwe vogel](#) van Marc Chagall (1968)
  - [Vrouw en vogel](#) van Miró (1983)
  - [Escher](#)
4. Bekijk en bespreek [de website van Hans Eijkenboom](#) en met name het filmpje [Birdhouse and Birthbath](#) en verschillende 'vogelhotels' voor de woonvormen voor vogels.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Hoe ziet een vogel eruit, wat hebben alle vogels gemeenschappelijk?
- Welke vogels zie je vooral in Den Haag?
- Welke vogels zie je graag?

Uitvoeren: Haags nestje

Voer onderstaande opdrachten uit:

1. Laat de leerlingen een vogelsoort kiezen uit hun eigen foto's. Zie ook de [Vogelgids](#) van de Vogelbescherming.
2. Laat de leerlingen de vogel en een (t)huis voor deze vogel tekenen of schilderen. De vogel moet er kunnen slapen, zitten, relaxen en landen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat kan jouw vogel allemaal in jouw 'nest' doen?
- Heb je een vogel ontdekt die je nog nooit eerder had gezien?

Presenteren: Haags nestje

Voer onderstaande opdracht uit:

- Hang de foto's en de tekeningen bij elkaar.
- Laat het werk aan elkaar zien.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Met welk materiaal bouwt een vogel het liefst zijn nestje?
- Wat kun je vertellen over de vormen van de nesten?

5. Opdracht: Hier woon ik

In deze opdracht gaan de leerlingen hun getekende 'nest' ruimtelijk uitwerken. Ze bekijken kunstwerken van diverse beeldend kunstenaars waarin de woonplek een grote rol speelt. Aan de hand van het onderzoek maken de leerlingen hun vogelhuis.

Kennisdoel	De leerling maakt kennis met kunstwerken waarin verschillende soorten woonplekken centraal staan.
Vaardigheidsdoel	De leerling maakt een woonplek voor een vogel en houdt hierbij rekening met landen, slapen en eten.

Benodigheden

- schaaltes of bakjes
- karton (stevig)
- scharen
- gekleurde veertjes
- kosteloos materiaal, bijvoorbeeld kurk, wc-rollen, knijpers, watten, textiel, bubbelpastic, aluminiumfolie
- diverse natuurlijke materialen
- fijne Chamotte-klei (kleur naar eigen keuze)
- kleimatjes of andere stevige, gladde ondergrond

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Hier woon ik

Voer onderstaande opdrachten in volgorde uit:

1. Bespreek met de leerlingen wat voor hen een fijne woonplek is.
2. Bekijk en bespreek voorbeelden van creatieve woonplekken voor vogels:
  - [Tomas Dambo](#).
  - [Zwaluwnest](#) van Izaak Zwartjes
  - [Mark Reigelman](#)
  - [Nils Udo](#)
  - [Jayson Fann](#)
  - [DIY Birdhouses](#)
  - [Vogelhotels](#) van Hans Eijkenboom
3. Geef de leerlingen de opdracht om te bedenken wat voor soort 'huis' ze willen maken: hard, zacht, groot, klein, etc. Wat heeft de vogel allemaal nodig om te landen, leven, slapen, eten? Willen ze nog iets aan hun 'huis' toevoegen?
4. Maak met de leerlingen een wandeling in de buurt (schoolplein, park) en verzamel als een vogel samen allerlei natuurlijke materialen: takken, gras, mos, veertjes, steentjes, papier, stof. Let vooral op de plekken waar vogels zitten: nestjes, takken, vogelhuisjes. Zorg van tevoren voor voldoende plastic tasjes.
Tip: laat de leerlingen ook materialen verzamelen onderweg naar school of naar huis.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Is jullie 'nest' hard, zacht, warm, koud, groot, klein?
- Zou je zelf ook wel in zo'n 'nestje' willen slapen?

Uitvoeren: Hier woon ik

Doorloop de volgende stappen:

1. Geef de leerlingen de opdracht om een nest te maken waar in elk geval ruimte is voor de vogel om te landen, slapen en eten. De leerlingen kunnen eventueel zelf nog een functie toevoegen.
2. Laat de leerlingen een keuze maken uit de verschillende materialen. De leerlingen bekleden het nest aan de binnenkant met kleine stukjes papier, watten, stukjes stof en/of klei.
3. Laat de leerlingen een naam voor hun nest verzinnen.

Tip: gebruik als basis bijvoorbeeld een doosje, schaalpje of bakje.

Tip: naast de natuurlijke materialen kunnen de leerlingen ook andere materialen gebruiken, zoals karton, was, kurk, wc-rollen en knijpers. Als het nest nergens aan wordt bevestigd, kan als ondergrond een stevig stuk karton worden gebruikt.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Heeft de vogel nu alles wat hij nodig heeft?
- Hoeveel vogels passen er in het nest?
- Heeft een vogel een huissleutel nodig?

Presenteren: Hier woon ik

De nestjes kunnen op verschillende manieren gepresenteerd worden:

- Koppel alle werkstukken aan en op elkaar tot een 'vogelhotel' of maak een 'vogeldorp'.
- De nestjes worden op een kijktafel neergezet. Ouders en andere leerlingen kunnen de vogelplekken bekijken.
- Leerlingen vertellen elkaar over wat ze hebben gemaakt.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welke soorten nesten zijn er gemaakt? Is er een bijvoorbeeld een sportief nest, een kleurrijk nest, een spelletjesnest ?
- In welk nestje zou een vogel graag met vakantie willen?

6. Opdracht: Mijn Haagse vogel

In deze opdracht onderzoeken de leerlingen hoe zij verschillende kenmerken van vogels kunnen gebruiken om een fantasievogel te maken. Vervolgens maken de leerlingen hun bedachte vogels met kosteloos en natuurlijk materiaal.

Kennisdoelen	De leerling kent de uiterlijke kenmerken van vogels zoals kleur, afmeting en vorm.
Vaardigheidsdoelen	De leerling maakt een vogel.

Benodigdheden

- tekenpapier
- (kleur)potloden
- kwasten (dik en dun)
- acryl- of plakkaatverf
- mengbakjes (plastic afvalbakjes of lege eierdozen)
- potten water (voor het uitspoelen van de verfkwasten bij wisseling van kleur)
- verfschorten of oude overhemden
- (kunst)veertjes
- kleine takjes
- divers kosteloos materiaal (petflessen, kartonnen verpakkingen, dopjes, potjes)
- afplaktape
- sterke lijm
- stevig gekleurd papier of karton
- scharen
- gekleurd wol
- pijpenragers

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren. Aan het eind van deze opdracht staan evaluatievragen die betrekking hebben op het hele project.

Onderzoek: Mijn Haagse vogel

Voer onderstaande opdrachten in volgorde uit:

1. Bespreek in een kringgesprek de kenmerken van een vogel (denk aan kleur, grootte, vorm, silhouet, staart, veren).
2. Bekijk de volgende voorbeelden:
  - [Tegelplaat met watervogels](#) van Theo van Hoytema (1917)
  - [Haan](#) van Katharina Fritsch
  - [TomHill1](#) en [TomHill2](#)
  - [Uil](#) van Picasso
  - [Mr Scruff the Pigeon](#) van Yvette Rawson
3. Laat de leerlingen verschillende fantasievogels tekenen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Lukte het om verschillende kenmerken van een vogel te benoemen?
- Welke vogel vind je leuk?

Uitvoeren: Mijn Haagse vogel

Laat de leerlingen één van de getekende vogels ruimtelijk uitwerken. Laat ze beginnen met een grote basisvorm en daar gevonden natuurlijk en kosteloos materiaal aan toevoegen. Denk aan kleine takjes en veertjes voor de staart, kuif, snavel.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Met welke vogel zou jouw vogel vriendjes kunnen worden?
- Is hij blij in zijn nest?
- Hoe zou je je vogel noemen?

Presenteren: Mijn Haagse vogel

Het project kan op verschillende manieren worden gepresenteerd:

- Verspreid de vogels over verschillende plekken in en bij de klas, buiten op het schoolplein of in een boom in de buurt. Houd een rondwandeling door het 'bos' en bevrage de leerlingen als 'boswachter' over de verschillende vogels en nestjes.
Tip: nodig hier ouders bij uit.
- Span een draad in het lokaal of de gang en hang de vogels hieraan.
Tip: presenteer de tekeningen erbij

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Als jij een vogel was, in welk nest zou je dan willen wonen?
- Welke andere vogel zou ook heel blij zijn in jouw nest?
- Wat heb je als boswachter beleefd?

Evalueren

Bespreek met de leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Wat ben je te weten gekomen over vogels?
- Welke materialen zijn heel belangrijk voor jouw vogel?
- Wat zou je nog meer voor je vogel kunnen maken?
- Zou je in jouw nest willen wonen?
- Wat ben je te weten gekomen over de verschillende woonplekken in Den Haag?

